

Společné vyjádření k plánované institucionalizaci pozice asistent pedagoga v základním školství

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy (MŠMT) připravuje změnu financování pozice asistent pedagoga. V této souvislosti novelizuje školský zákon s cílem institucionalizace asistentů pedagoga v běžných třídách základních škol a v družinách na základě předem daných parametrů. Současně již v základním školství nebude možné získat asistenta pedagoga jako podpůrné opatření. Přestože řada oficiálních i neoficiálních připomínkových míst vyjádřila v připomínkovém řízení k novele školského zákona vážné obavy nad tím, jak bude zajištěno kvalitní inkluzivní vzdělávání v souladu s našimi mezinárodními závazky i vnitrostátní legislativou a poukázala na nutnost dostatečné personální podpory učitelům pro realizaci společného vzdělávání, MŠMT na svém návrhu trvá, zásadní připomínky zůstávají nevypořádané a novela má být tento týden postoupena Vládě ČR.

Novela se negativně dotkne zejména škol, kde se vzdělává více žáků se zvýšenou potřebou individuální podpory, škol s vyšším počtem žáků socioekonomicky znevýhodněných a malotřídních škol.

Institucionalizace pozice asistenta pedagoga je v principu dobrým záměrem, neboť přispěje ke zvyšování jistoty a stability této pozice v českém školství. Plošný systém parametrizace však musí nadále doprovázet také nutný prvek individualizace, tj. právní nárok dítěte na nezbytná podpůrná opatření, který garantuje školský zákon i mezinárodní smlouvy, kterými je ČR vázána. Pro zajištění rovných příležitostí v českém vzdělávacím systému pro všechny děti, je proto nutné nadále paralelně zachovat stávající podpůrné opatření asistent pedagoga i v základním školství, tak aby základní školy měly možnost získat asistenta pedagoga nad rámec parametrizovaných úvazků, pokud bude zřejmé, že jejich rozsah nedostačuje k zajištění vzdělávacích potřeb všech žáků v dané škole.

Připravovaná změna je zároveň nesystémová, neboť podpůrné opatření asistent pedagoga nebude možné poskytovat pouze v základním školství, tedy v segmentu vzdělávání, kde děti plní povinnou školní docházku (ke které by stát měl vytvořit vhodné podmínky a garantovat potřebnou podporu), zatímco ve školství mateřském a středním zůstává asistent pedagoga jako podpůrné opatření nadále zachován. Je zřejmé, že v plánovaném systému některé děti se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) nebudou mít při plnění povinné školní docházky potřebnou personální podporu. Základní školy je z tohoto důvodu mohou odmítnout vzdělávat (např. směřovat do jiných škol nebo individuálního vzdělávání), anebo bude jejich vzdělávání natolik náročné, že může mít negativní dopady na ně samotné i na celé třídní kolektivy i pedagogy. Může se jednat zejména o následující žáky a situace:

- 1. Žáci se 3. stupněm podpůrných opatření (PO) s vyšší potřebou individuální podpory**
Nový systém počítá s koeficientem půl úvazku asistenta pedagoga na každé 3 žáky se 3. stupněm PO ve škole (což odpovídá 18 hodinám přímé pedagogické činnosti (PPČ)). Řada těchto žáků přitom aktuálně využívá podporu asistenta pedagoga ve výuce i po ní (tj. na plný úvazek). Jedná se např. o žáky s mentálním postižením, autismem nebo náročným chováním, kteří se bez individuální podpory ve škole neobejdou a podporu potřebují např. i o přestávce (k začlenění do kolektivu případně předcházení konfliktním

situacím, šikaně apod.) nebo ve družině (do které by bez asistenta pedagoga často nemohli docházet).

2. Dva a více žáků se 3. – 5. stupněm PO v jedné třídě s odlišnými potřebami

Někteří žáci se 3. – 5. stupněm PO mají natolik odlišné nebo náročné individuální potřeby či symptomatiku, že se bez specializované individuální podpory ve škole neobejdou (např. žáci s mentálním postižením, autismem, závažným zrakovým, sluchovým či kombinovaným postižením apod.). Pokud se jich ve třídě sejde více, jeden asistent pedagoga nemusí postačovat k podpoře jejich vzdělávacích potřeb a vzdělávacích potřeb všech žáků ve třídě.

3. Ve školní družině jsou 1 až 4 žáci s PO 3. - 5. stupně nebo 5 a více žáků s odlišnými nebo náročnými potřebami

Nová úprava počítá s koeficientem asistenta pedagoga do školní družiny až od pěti žáků s PO 3. - 5. stupně, resp. s koeficientem na každých pět takových žáků. Navržená úprava nemusí být dostačující, pokud se v družině sejde více žáků s náročnějšími potřebami a zároveň nezohledňuje menší školy, kde je ve školní družině méně než pět žáků s PO 3. – 5. stupně. Zejména děti s vyššími nároky na individuální podporu i v zájmovém vzdělávání tak nebudou moci do družiny docházet, což bude mít negativní dopad na jejich rozvoj i začlenění v kolektivu a omezí možnosti pracovního uplatnění rodičů a v důsledku i situaci rodiny.

4. Ve třídě se vzdělává žák s PO 4. – 5. stupně a úvazek AP 0,75 (27 hodin PPČ) nepostačuje na zajištění jeho vzdělávacích potřeb

Zejména na druhém stupni, kdy je více vyučovacích hodin včetně odpoledního vyučování a žák zároveň potřebuje podporu i mimo výuku (přestávka, oběd apod.) nemusí 27 hodin PPČ postačovat k zajištění jeho vzdělávacích potřeb.

5. Ve škole je více tříd, kde se vzdělává více než pět žáků s 2.- 5. stupněm podpůrných opatření nebo ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí

Ve třídě se může sejít vyšší počet žáků s náročnějšími potřebami nebo se socioekonomicky znevýhodněného prostředí, aniž by kterýkoliv z nich měl doporučené PO asistent pedagoga. Vzdělávání v takové třídě je vždy náročnější, ředitel sice může asistenta pedagoga do takové třídy v novém systému přidělit, nicméně pokud je ve škole takových tříd více, parametrizované úvazky nemusí k zajištění vzdělávacích potřeb všech dětí postačovat.

6. Malotřídní školy, menší či podlimitní školy

Ve třídách malotřídních škol je sice nižší celkový počet žáků, pedagogická práce je zde ale mimořádně náročná, protože třída je tvořena žáky různých ročníků a učitel musí zajistit výuku odlišných vzdělávacích obsahů. To klade vysoké nároky na organizaci práce. Malotřídní a menší školy jsou také často školskými poradenskými zařízeními zákonným zástupcům doporučovány jako vhodná alternativa pro vzdělávání žáků se SVP, jejichž znevýhodnění jim znemožňuje nebo výrazně komplikuje vzdělávání v početném kolektivu. Vzdělávání žáků s vysokou mírou podpory v těchto školách, bude bez podpory asistentem pedagoga mimořádně ztíženo a povede ke zhoršení kvality výuky všech žáků.

Znemožnění, případně omezení čerpání potřebné podpory v rámci některých koeficientů dle velikosti školy lze považovat za **diskriminaci**, protože dostupnost podpory by se odvíjela od místa bydliště dítěte. Dítě žijící v malé obci s malou školou by mělo jiný přístup podpoře než dítě žijící v obci nebo městské části s velkou školou. Došlo by díky tomu k ještě většímu prohloubení nerovností ve vzdělávání. **Podpora musí být dětem poskytována spravedlivě na základě identifikované potřeby, nikoliv podle velikosti sídla, resp. školy, kde se vzdělává.**

K tomu, **aby nový systém institucionalizace asistentů pedagoga dobře fungoval** k zajištění vzdělávacích potřeb všech žáků na rovnoprávném základě a zároveň zajistil funkční podporu všech škol při vzdělávání heterogenních třídních kolektivů, **doporučujeme:**

1. **Zachovat podpůrné opatření asistent pedagoga i v základním školství**, tak aby školy měly možnost získat asistenta pedagoga i nad rámec parametrizovaných úvazků.
2. **Nediskriminovat nastavenými koeficienty děti, které se vzdělávají v malotřídních a malých školách.**
3. **Sjednotit systém institucionalizace a poskytování podpůrných opatření ve všech základních školách.** Možnost zajistit asistenta pedagoga prostřednictvím podpůrných opatření nad rámec nastavené parametrizace musí mít všechny školy, které vzdělávají žáky se SVP, tj. i školy tzv. speciální. Proto je nutné novelizovat Přílohu č. 1 Vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných a zrušit výjimku upravující nemožnost poskytovat některá podpůrná opatření včetně asistenta pedagoga ve školách podle § 16 odst. 9. Toto omezení je v rozporu se školským zákonem, který garantuje poskytování podpůrných opatření všem žákům se SVP bez ohledu na druh školy, ve které se vzdělávají (tj. škola veřejná, soukromá, speciální).

K zajištění efektivního poskytování podpůrných opatření a zvýšení kvality vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami **dále doporučujeme:**

4. **Zajistit kvalitní metodické vedení a sjednocení postupu školských poradenských zařízení** při stanovování druhů a stupňů podpůrných opatření u žáků se SVP.
5. Zajistit, aby ředitelé škol i nadále v novém systému **naplňovali Doporučení školského poradenského zařízení (ŠPZ)**, které je ve skutečnosti rozhodnutím o právním nároku dítěte na potřebnou podporu, i směrem k podpůrnému opatření asistent pedagoga.
6. **Odborně posílit a metodicky vést revizní pracoviště NPI ČR.**
7. Ve vztahu k žákům ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí vytvořit metodické nástroje, které umožní **kvalitní diferenciální diagnostiku lehkého mentálního postižení.**

8. **Posílit systémovou podporu mezioborové spolupráce školského a sociálního segmentu** a podpořit vznik a fungování mobilních multidisciplinárních odborných týmů ve školském prostředí v obcích s rozšířenou působností.

9. **Institucionalizovat odborné pozice ve školství včetně pozice sociálního pedagoga / pracovníka.**

Society for All, z.s. (dříve Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání, z.s.)

Aliance pro individualizovanou podporu, z.s.

Amalthea z.s.

Asociace krajských vzdělávacích zařízení, z.s.

Awen Amenca z.s.

Centrum pro dítě a rodinu Valika, z.s.

Člověk v tísní, o.p.s.

Ecce Homo Šternberk, z.s.

EDUin, o.p.s.

EUROTOPIA.CZ, o.p.s.

Férová škola

JOB spolek pro inovace

Liga lidských práv

Mateřská škola Obrnice, okres Most, příspěvková organizace

Meta, o.p.s.

Mgr. Radka Růžičková

Montessori cesta, z.s.

Nová Škola, o.p.s.

PARENT PROJECT, z.s.

Platforma pro včasnou péči

Ponton, z.s.

Rytmus – od klienta k občanovi, z.ú.

SMILING CROCODILE, o.p.s.

Společnost pro kreativitu ve vzdělávání, o.p.s.

Společnost pro mukopolysacharidosu, z.s.

Spolu, z.s.

Stálá konference asociací ve vzdělávání, z.s.

TADY A TEĎ, o.p.s.

Tosara, z.s.

Učitelská platforma, z.s.

Za sklem, o.s.

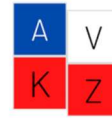
ZŠ Integra Vsetín

ZŠ Solidarita

**Society
for All**

Amälthea

**AVEN
AMENCA**

valiika

JOB spolek
pro inovace

..META*

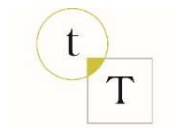
**platforma
pro
včasnou péči**

spkv*education

stálá konference asociací ve vzdělávání

tady a teď

Základní škola Solidarita Praha 10
Fakultní škola Pedagogické fakulty UK